

Munkaerő-piaci jellemzők 2010 III. negyedévében

Bevezető

2010 III. negyedévében az előző év azonos időszakához képest a foglalkoztatottak száma 39 ezerrel, a munkanélkülieké 30 ezerrel nőtt. A nemzetközi összehasonlításra alkalmas 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta 56%-ra emelkedett, ami a munkaerő-piaci válság kezdete óta eltelt közel 2 év eddigi legmagasabb értéke. Ehhez 10,9%-os munkanélküliségi ráta társult, ami öttized százalékponttal magasabb a tavalyi III. negyedévi értéknél.

A 15–74 éves népességből 2010 III. negyedévében 4288 ezren voltak jelen a munkaerőpiacon, 3822 ezren foglalkoztatottként, 466 ezren pedig munkanélküliként. Ez 55,8%-os aktivitási arányt jelent, azaz a népesség munkaerő-piaci jelenléte nagyobb arányú, mint bármikor az utóbbi másfél évtizedben.

Foglalkoztatottság

2010 III. negyedévében a 15–64 éves népességből átlagosan 3791 ezren minősültek foglalkoztatottnak, létszámuk 38 ezerrel haladta meg az előző év azonos időszakának értékét, és 43 ezer fővel az előző negyedévit. A 65–74 éves népességből további 32 ezren tartoztak ebbe a kategóriába a munkaerő-felmérés kritériumrendszere szerint. (A foglalkoztatotti létszámnövekedése mindkét előző időszaki adathoz viszonyítva nagyobb a mintavételi hibánál.) A foglalkoztatotti létszám 2008 IV. negyedéve óta tartó – szezonális ingadozásokkal tarkított – csökkenése az eddigi adatok szerint 2010-ben megállt, de az érdemi fordulat még várat magára. A foglalkoztatottak jelenlegi abszolút száma – épp úgy, mint a foglalkoztatási ráta – lényegében az 1999. III. negyedévével egyezik meg, a munkanélküliek létszámának erőteljes növekedése következtében viszont a munkaerőpiacon aktívan jelenlévők száma – és az ezt tükröző aktivitási ráta – az utolsó másfél évtized legmagasabb értéke.

A 15–64 éves népesség foglalkoztatási rátája 2010 III. negyedévében elérte az 56%-ot, ezen belül a férfiakat 61,2%-os, a nőket 51%-os ráta jellemezte. (2008 III. negyedévében – a hazai munkaerő-piaci válságot közvetlenül megelőző időszakban – ezek az értékek 63,9%-ot, illetve 51%-ot tettek ki. Ez egyben azt is jelzi, hogy a válság következményei elsősorban a férfiakat érintették, és esetükben a válság előtti szint helyreállításához hosszabb időre lesz szükség.)

Az előző év azonos időszakához viszonyított javulás annak eredménye, hogy nőtt a 45–59 éves korosztály foglalkoztatási rátája (a 45–49 éveseké 1,8, az 50–54 éveseké 1,3 és az 55–59 éveseké pedig 3,9 százalékponttal). Az 55–59 éves korosztály 38 ezres foglalkoztatottak létszámának növekedéséből 32 ezer a nőkre jutott, ami egyértelműen a nyugdíjrendszer változásának a foglalkoztatásra gyakorolt hatásával magyarázható.

Miközben a jelenlegi foglalkoztatotti létszám a 2008. III. negyedévitől több mint 100 ezer fővel maradt el, a 60 éves és idősebb munkavállalók 110 ezres létszáma az elmúlt két évben lényegében nem változott, míg az életkori skála másik végpontján (azaz a 25 évesnél fiatalabbak esetében) a foglalkoztatotti létszámcsökkenés vesztett ugyan üteméből, de maradt a korábbi trend. (2010 III. negyedévében 223 ezer fiatal minősült foglalkoztatottnak, míg egy évtizeddel korábban még 471 ezer.) A válság előtti időszakhoz képest 255 ezres létszámukkal az összes foglalkoztatott közel 7%-át jelentette arányuk. A korcsoportok közül a 25–29 éves férfiak fog-

lalkoztatási rátája csökkent a legnagyobb mértékben (2008. III. negyedév: 81,1%, 2010. III. negyedév: 73,7%).

Az előző év azonos időszakához viszonyított javulás a szakmai képesítéssel is rendelkező érettségizettek körében volt a legnagyobb. Az ilyen végzettséggel rendelkező foglalkoztatottak száma 35 ezerrel nőtt, míg a szakiskolát, szakmunkásképzőt végzettké 16 ezer fővel lett magasabb. Némileg nőtt a foglalkoztatotti létszám az általános iskola 8. osztályánál alacsonyabb végzettségűek, illetve az egyetemi diplomával rendelkezők körében is (4, illetve 11 ezer fővel). Ugyanakkor a befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkező foglalkoztatottak száma 6 ezerrel, a gimnáziumot végzettké 13 ezerrel, a főiskolát végzettké 9 ezer fővel csökkent. 2009 III. negyedévéhez képest az ipari szektorban mindössze 7 ezer fővel nőtt a foglalkoztatottak létszáma úgy, hogy a nők 24 ezres létszámnövekedése mellett a férfiaké 17 ezerrel csökkent. A két évvel ezelőtti foglalkoztatotti létszám közelébe került újra a járműgyártás, és nőtt a foglalkoztatás a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása alágazatban. A fizikai-szellemi dolgozók közötti – a válság hatására megbillent – arányok visszarendeződése is megkezdődött. 2010 III. negyedévében 56 ezerrel több fizikai és 13 ezerrel kevesebb szellemi foglalkozásút vett számba a MEF, mint egy évvel korábban.

A részmunkaidőben foglalkoztatottak alacsony, 6% körüli aránya az előző év azonos időszakához képest lényegében nem változott, az alkalmazottakon belül viszont a határozatlan szerződéssel foglalkoztatottak változatlan létszáma mellett a – bizonytalanabb munkavállalói státusnak számító – határozott idejű szerződéssel dolgozóké mintegy 44 ezer fővel emelkedett.

Munkanélküliség

A munkanélküliek létszáma változatlanul magas. 2010 III. negyedévében 466 ezren voltak az ILO hármaskritériuma szerinti (nem dolgozik, keres munkát, képes azt elvállalni) munkanélküliek, 30 ezerrel többen, mint egy évvel korábban. A munkanélküliségi ráta 10,9%-nak felelt meg (szemben a 2009. III. negyedévi 10,3%, illetve a 2008. III. negyedévi 7,7%-kal). Az előző negyedévhez képest a munkanélküliek létszáma enyhén csökkent, de a változás a mintavételi hiba határán belül maradt.

A nők 10,7%-os munkanélküliségi rátája némileg alacsonyabb a férfiakra jellemző 11%-os értéknél, de a két nem közötti különbség csökken. (A magyar nők munkanélküliségi rátája – az Unióban szokatlan módon – csak a kétezres évek második felétől múlta felül a férfiakét, majd a férfi túlsúly jellemezte ágazatoknak a válság hatására bekövetkezett intenzívebb létszámvesztése miatt fordult meg újra az arány.)

A munkanélküliségi ráta a munkaerőpiacon csak alacsony számban jelenlévő fiatalok (15–24 évesek) esetében a legmagasabb (26,7%), míg – a korokala másik széléhez közeledve – az 55–59 éves korosztályra jellemző érték ennek csaknem harmada (8,6%). Az előző év azonos időszakához viszonyítva egy százalékpontnál nagyobb mértékben nőtt a 25–29 és az 55–59 éves korosztály munkanélküliségi rátája, míg némi javulás jellemezte e téren a 15–24, illetve a 45–49 éveseket.

A munkanélküliek között a tartósan munkanélküliek aránya kedvezőtlenül magas. 2010 III. negyedévében a munkanélküliek több mint 49%-a már legalább egy éve keresett állást. Ez közel 12 százalékpontos aránynövekedést jelent az egy évvel korábbi állapothoz képest. A kiugró dinamikát részben az

magyarázza, hogy ha sokan vesztek el egyszerre munkájukat, a nagyarányú beáramlás a munkanélküliként eltöltött átlagos idő rövidülését, és relatíve alacsony tartós munkanélküliségi arányt eredményez, részben pedig az, hogy a munkanélküli-státusúak tábora a kedvezőtlen foglalkoztathatósági jegyekkel rendelkező inaktívakkal is folyamatosan gyarapodik.

Inaktívak

A 15–64 évesek közül 2010. III. negyedévében 2514 ezren minősültek gazdaságilag inaktívnak, 65 ezerrel kevesebben, mint egy évvel korábban. Ez létszámuk 37 ezres csökkenését jelenti az előző negyedévhez képest. Jelenleg az e korosztályba tartozók 37,1%-a számít inaktívnak. A kategória összetételére rövid távon legerőteljesebben a nyugdíjazási szabályok változása hatott, aminek következtében az 55–59 évesek korcsoportjában egy év alatt 5,2 százalékponttal csökkent az inaktívak aránya (a többi korcsoportban -2 és 0,4 százalékpont közötti volt az elmozdulás). Ezen a korcsoporton belül a nők inaktivitása 8,2, míg a férfiaké mindössze 1,6 százalékponttal mérséklődött.

A gazdaságilag inaktívakon belül az ún. passzív munkanélküliek¹ csoportjába 2010. III. negyedévében 109 ezer fő tartozott, 7 ezerrel többen, mint az előző év azonos időszakában. A passzív munkanélküli nők száma kissé jobban emelkedett, mint a férfiaké, de a nemek aránya így is kiegyenlített (49–51%).

Munkaerő-piaci státusváltások

2010 III. negyedévében a foglalkoztatottnak minősülők közel 91%-a egy évvel korábban is foglalkoztatott, míg 5,4%-a munkanélküli volt. Ez utóbbi arány 1,3 százalékponttal haladta meg a 2009. III. negyedévet jellemzőt, azaz némileg javultak a munkanélküliek elhelyezkedési esélyei. Az inaktívokból foglalkoztatottá váltak 3/4-e egy évvel ezelőtt tanult, vagy gyermekgondozási ellátást vett igénybe, és így jellemzően a munkaerő-piaci távollét okának megszűnése (befejezte tanulmányait, vagy lejárt az ellátási időszak) indukálta belépésüket.

A munkanélküliek között 2010-ben már arányaiban jóval kevesebben voltak azok, akik munkájukat egy éves távlatban veszítették el, mint 2009 hasonló időszakában, ugyanakkor nőtt a magukat egy évvel korábban is munkanélkülinek minősítők aránya (2010 III. negyedévében két munkanélküliből egy ebbe a kategóriába tartozott). A tartósan munkanélküli-státusban rekedők részarány-növekedése vélhetően összefügg azzal, hogy a

munkanélküli-ellátórendszer változásának hatására az átlagosnál gyengébb munkaerő-piaci pozíciójú rétegek is aktív álláskeresővé váltak.

A munkaerőpiac főbb területi jellemzői

Az elmúlt év azonos időszakához képest a régiók többségében nőtt a foglalkoztatási ráta (1,3–1,8 százalékpont körüli mértékben) az észak-magyarországi régióban stagnált, míg a relatíve legjobb munkaerő-piaci helyzetű közép-magyarországi és nyugat-dunántúli régiókban némileg tovább csökkent (0,7, illetve 0,6 százalékponttal). A foglalkoztatás terén meglévő erőteljes regionális különbségek ennek ellenére alig mérséklődtek. Továbbra is a közép-magyarországi régióban a legmagasabb a foglalkoztatottság (53,7% a 15–74 éves népességre számolva), amitől több mint 10 százalékponttal maradt le a legkedvezőtlenebb helyzetű észak-magyarországi régió. A régiók munkanélküliségi rátája egy év alatt -0,5 és +0,4 százalékpont között változott, a közép-magyarországi régiót kivéve, ahol 2,1 százalékponttal (9,2%-ra) nőtt a munkanélküliségi ráta. A legkedvezőbb (Közép-Magyarország) és a legkedvezőtlenebb (Észak-Magyarország) régió munkanélküliségi rátája közötti különbség egy év alatt 8,1-ről 6,4 százalékpontra mérséklődött, ami azonban kizárólag a jobb helyzetben lévő régiók mutatóinak romlásából következett, és nem változtatott az ország munkaerő-piaci kettészakíttóságán. A megyék közötti különbségek még nagyobbak. A legkedvezőtlenebb helyzetű megyék munkanélküliségi mutatója jóval az átlag feletti (Nógrád megyében 17,5%, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben egyaránt 17,4%), miközben Budapesten 9,6%, Tolna megyében pedig 6,8% volt a munkanélküliségi ráta.

Helyünk az Európai Unióban

A nemzetközi összehasonlítás céljaira rendelkezésre álló legutolsó – 2010. II. negyedévi – adat szerint a 15–64 évesek 55,3%-os foglalkoztatási rátája 9 százalékponttal maradt el az Európai Unió 27 tagországára publikált átlagtól, és ezzel a foglalkoztatottsági szinttel az uniós tagországok sorában Magyarország az utolsó helyen állt. A férfiak foglalkoztatottsága 9,9, a nőké 7,8 százalékponttal alacsonyabb az uniós átlagnál.

Magyarország 2010. II. negyedévi 11,2%-os munkanélküliségi rátája meghaladta az uniós átlagot (9,6%). A mienknél 7 tagország mutatója volt kedvezőtlenebb.

1 Azok, akik azért nem kerestek munkát, mert úgy gondolták, hogy végzettségük, koruk, szakmájuk vagy a munkaerőpiac állapota miatt úgysem találnának.

További információk, adatok (linkek):

[Módszertan](#)
[Táblázatok](#)
[stADAT-táblák](#)

Elérhetőségek
rita.varadi@ksh.hu
Telefon: (+36-1) 345-6468
[Információs szolgálat](#)
Telefon: (+36-1) 345-6789
www.ksh.hu